

1767 „gemoderniseerd”; hieraan herinnert een gedenksteen boven de ingang in de vóórgevel van het huis met het volgende opschrift:

1767

IS DIT GEBOUW VERNIEWT
OP APPROBATIE VAN ZIJN
EXCELLENTIE DEN HOOGGEBOREN
HEER BARON VAN AYLVA GENERAEL
VAN DE INFANTE(R)IE EN GOUVERNEUR
DER STAD MAESTRIGT.

SCHIJN EN WERKELIJKHEID IN DE HIPPOPOTAMOLOGIE

door

Dr. D. A. HOOIJER

(Rijks Museum van Natuurlijke Historie, Leiden)

(vervolg)

Hippopotami spurii.

Ordo Subungulata, subordo Proboscidea. — Een door Harlan (19) als *Hippopotamus* beschreven tand uit post-Pliocene lagen in Georgia in Noord Amerika, die ook in Blainville's Ostéographie (20) vermelding vond, is door Owen (21) als *Mastodon americanus* Kerr gedetermineerd. Evenzoo berust de opgave van *Hippopotamus* uit de bruinkool van Elgg in Zwitserland volgens Von Meyer (22) op *Mastodon*, nl. *M. (Zygodon) turicense* Schinz.

Ordo Subungulata, subordo Sirenia. — *Hippopotamus medius* Desmarest (23), door Cuvier in 1821 beschreven als „moyen hippopotame fossile” op grond van een ramusfragment met kiezen uit een kalktuf van St. Michel de Chaisine, Département de Maine-et-Loire in Frankrijk (24), werd al spoedig geïdentificeerd als *Halicore cuvieri* Christol (25). Deze vorm staat in de moderne literatuur (26) bekend als *Metaxytherium cuvieri* Christol; de correcte naam is *Metaxytherium medius* (Desmarest).

Tezamen met tanden van krokodillen ontving Cuvier (27) een drietal tanden uit een kalkbank bij Blaye, Département de la Charente. Hij beeldde ze af als „espèce voisine de l'hippopotame et plus petite que le cochon”, en Desmarest (23) verleende ze den naam *Hippopotamus minimus*. Het was wederom Christol, die deze tanden identificeerde als *Halicore* (25), en thans staan zij bekend als *Protosiren* (?)

dubia Cuvier (28). *Protosiren* is het eenige met zekerheid bekende Sirenia-geslacht uit het Lutétien van Blaye. De juiste naam is *Protosiren* (?) *minima* (Desmarest).

Ordo Artiodactyla, subordo Neobunodontia. — Beenderen uit de grotten van Lunel Vieil in Frankrijk die Marcel de Serres voor *Hippopotamus* aanzag, houdt Bravard (29) voor die van varkens.

De oorspronkelijk als *Hippopotamus dissimilis* Falconer et Cautley beschreven schedel uit de Siwaliks werd in 1844 als nieuw genus *Merycopotamus* bij de Suinae geplaatst (30).

Hippopotamus amphibius Dubois (31) uit de onder Pleistocene klei van Tegelen bij Venlo in Limburg bleek gebaseerd te zijn op een hoektandfragment dat Bernsen (32) kon determineeren als *Sus strozzi* Meneghini.

Ordo Artiodactyla, subordo Selenodontia. — Door Martin (33) is op grond van een tandfragment uit een boring bij Ngembak in de residentie Semarang op Java een *Hippopotamus* „von gewaltigen Dimensionen” vermeld. Dubois (34) verwees deze tand naar de Bovidae als *Bos (Bubalus)*. In zijn samenvatting van de palaeontologische kennis van Java, in 1919 verschenen, heeft Martin dit nijlpaard niet opgenomen; het voorwerp, dat inderdaad door Dubois juist geïdentificeerd is, bevindt zich in het Geologisch Museum te Leiden.

In een Pontische zoogdiercollectie van Gravittelli op Sicilië, welke in 1902 en 1907 door Sequenza is beschreven, bevindt zich een gedeelte van een radius dat ten onrechte aan *Hippopotamus* is toegeschreven; het behoort m.i. tot *Parabos* (?) spec. (35).

Van geologisch jongeren datum is het door Gregorio uit Siciliaansche grotten afgebeelde nijlpaardenmateriaal; hieronder bevindt zich eveneens een bovidenradius (36).

Studer (37) en Andrews (38) hebben een uit het midden-Pliocene (Astien) van Wadi Natrun in Egypte afkomstig gedeelte van een femur als *Hippopotamus hipponensis* Gaudry beschreven. Stromer (39) determineerde het als *Libytherium* Pomel, mogelijk *Samotherium* Major, een uit het Pontien van Samos en Maragha (Iran) beschreven girafachtige.

Ordo Mesaxonia, subordo Perissodactyla. — In den 10e druk van Linnaeus' *Systema Naturae* van 1758 wordt naast *Hippopotamus am-*

phibius van *Hippopotamus terrestris* gewag gemaakt. Lang heeft deze laatste niet in het genus gefigureerd, hij werd het genotype voor *Tapirus* Brisson 1762 (vide Palmer (40)) en staat thans bekend als de Amerikaansche of Braziliaansche tapir.

De Indische of schabrak-tapir, *Tapirus indicus* Desmarest, is reeds lang van Sumatra bekend. Hij werd in 1772 door een Engelsch officier, Whalfeldt, aan den mond van een van de Zuidelijke rivieren (Moesi?) waargenomen. Whalfeldt maakte een teekening van het dier, en, mede in de war gebracht door den naam die de inheemschen er aan gaven, nl. „koeda air” (waterpaard), meende Marsden (41) in deze teekening een nijlpaard te herkennen. Cuvier (42) tikte hem hierover op zijn vingers, en in 1821 heeft Horsfield uitgemaakt dat de schets van Whalfeldt een tapir voorstelt.

Merkwaardig genoeg duikt in de 20e Eeuwsche literatuur *Hippopotamus* opnieuw als inwoner van Sumatra op. De fout schuilt hier bij Trouessart, die het door Dubois op Java ontdekte Pleistoceene nijlpaard zoowel van Java als van Sumatra opgeeft. Deze onjuiste opgave is in goed vertrouwen overgenomen door Weber terwijl ook nog volgens een kaartje in de kort voor den laatsten oorlog verschenen atlas van Joleaud, Sumatra tot het verspreidingsgebied van de nijlpaarden heeft behoord, hetgeen weliswaar niet onwaarschijnlijk, maar nog niet bewezen is (43).

Op gezag van Schlosser (44) wordt gewag gemaakt van *Hippopotamus* in de fossiele fauna van China door auteurs als Osborn (45) en Joleaud (46). De gewraakte tand uit de roode klei van Shansi is door Ringström (47) naar de neushoorns verwezen als *Sinootherium spec.*

Bij Gravidelli op Sicilië is in Pontische lagen een zoogdierfauna aangetroffen, die door Seguenza in 1902 en 1907 is beschreven en afgebeeld. Zij bevat de geologisch oudste uit Europa beschreven nijlpaardenresten. Een gedeelte van het materiaal moest ik echter als *Diceros aff. pachygnathus* (Wagner) determineeren (48), deze neushoorn is met zekerheid bekend uit de synchrone faunae van Pikermi en Samos, welke tot nog toe geen nijlpaardenresten hebben opgeleverd. Nog geverifieerd zou dienen te worden de vermelding van *Hippopotamus* in een collectie typisch Pontische zoogdieren afkom-

stig van Euboea, een eiland in den Griekschen archipel, door Deprat (49).

Tot de Perissodactyla behoort mogelijk ook het beschadigde fossiele femur uit Burma dat Noetling (50) als *Hippopotamus iravaticus* Falconer et Cautley beschrijft, maar dat wegens het bezit van een trochanter tertius niet tot dit genus kan behooren.

Het laatste pijltje dat ik op mijn boog heb is afkomstig uit Australië. Von Meyer (51) schrijft dat volgens onderzoeken van Clift een beenstuk uit een grot in Australië er als een radius van een nijlpaard uitzag. Maar, zoo wordt verder vermeld, het gelijkt, afgezien van het grootteverschil, ook zeer sterk op een metacarpale van een aap!

Ik geef deze opmerking voor wat zij is; zij was waarschijnlijk niet voor publicatie bestemd. Veel van het boven bijeen gebrachte zou trouwens niet in druk zijn verschenen wanneer de verschillende auteurs, waarlijk niet de minst bekende, zich in gunstiger omstandigheden voor onderzoek hadden bevonden, of... zich meer tijd hadden gegund. Maar het „Oordeelt niet opdat gij niet geoordeeld worde” geldt ook voor ieder die zich beweegt op het aan voetangels en klemmen zoo rijke gebied der palaeontologie!

¹⁾ De litteratuur over Cuba werd mij in 1942 door Prof. L. Rutten opgegeven.

Litteratuur.

1. Osborn, H. F., Amer. Mus. Novit., no. 37, 1922. — 2. Gregory, W. K., en M. Hellman, Bull. Am. Mus. Nat. Hist., vol. 48, 1923, p. 526. — 3. Gregory, W. K., Science, vol. 66, 1927, pp. 579-581. — 4. Weidenreich, F., Anthr. Papers Am. Mus. Nat. Hist., vol. 40, part 1, 1945, pp. 112-118. — 5. Castro, M. F. de, An. Ac. Ci. Habana, vol. 1, 1864, pp. 54-57, ibid., vol. 13, 1876, pp. 319-330, ibid., vol. 21, 1884, pp. 146-165. — 6. Poey, F., An. Ac. Ci. Habana, vol. 8, 1871, pp. 124, 163. — 7. Torre, C. de la, An. Ac. Ci. Habana, vol. 29, 1892, pp. 121-124. — 8. Leidy, J., Proc. Acad. Nat. Sci. Philad., 1868, pp. 178-180. — 9. Pomel, A., C. R. Ac. Sci. Paris, vol. 67, 1868, p. 850. — 10. Torre, C. de la, Mem. Soc. Cubana Hist. Nat., vol. 2, 1916, pp. 94-101. — 11. Moore, J.,

Journ. Cin. Soc. Nat. Hist., 1890. — 12. Cope, E. D., Amer. Nat., vol. 24, 1890, p. 772. — 13. Zumoffen, La Phénicie avant les Phéniciens, Beyrouth, 1900, pl. XIV figs. 7, 8. — 14. Boule, M., Les Grottes de Grimaldi (Baoussé-Roussé), vol. 1, fasc. 3, 1910, p. 195. — 15. Dietrich, W. O., Wiss. Erg. Oldoway Exp., N. F., Heft 3, 1928, p. 36. — 16. Stromer, E., Zeitschr. deut. geol. Ges., vol. 54, Briefl. Mitt., 1902, p. 111. — 17. Stromer, E., Abh. Senckenb. naturf. Ges., vol. 29, 1905, p. 112. — 18. Hooijer, D. A., Arch. Néerl. Zool., vol. 7, 1946, p. 304 voetnoot. — 19. Harlan, R., An. Journ. Sci., vol. 43, 1842, p. 143. — 20. Blainville, H. M. D. de, Ostéographie, vol. 4, Hippopotamus, Paris, 1847, p. 88. — 21. Owen, R., Journ. Acad. Nat. Sci. Philad., ser. 2, vol. 1, 1847, p. 18. — 22. Meyer, H. von, N. Jahrb. f. Min., 1839, p. 5. — 23. Desmarest, A. G., Mammalogie, Paris, 1822, p. 388. — 24. Cuvier, G., Ossemens fossiles, nouv. éd., vol. 1, Paris, 1821, pp. 332-333, Hippopotame fossile, pl. VII figs. 9-10. — 25. Christol, J. de, Ann. Sci. Nat. (2) II Zool., 1834, p. 274. — 26. Abel, O., Abh. k. k. geol. Reichsanst., vol. 19, 1904, p. 13; Depéret, Ch., en F. Roman, Arch. Mus. Hist. Nat. Lyon, vol. 12, 1920, p. 26; Cottreau, J., Ann. Paléont., vol. 17, 1928, kaartje p. 5 fig. 1. — 27. Cuvier, G., Ossemens fossiles, nouv. éd., vol. 1, Paris, 1821, pp. 333-334, Hippopotame fossile, pl. VII figs. 12-20. — 28. Sickenberg, C., Mém. Mus. Roy. Hist. Nat. Belg., Mém. no. 63, 1934, p. 190. — 29. Meyer, H. von, Palaeologica, Frankf. a. M., 1832, p. 145. — 30. Falconer, H., Palaeontological Memoire and Notes, vol. 1, London, 1868, pp. 140, 138 voetnoot. — 31. Dubois, E., Verslag Verg. Afd. Wis- en Natuurk. Kon. Akad. Wet. Amst., vol. 13, 1904, p. 248. — 32. Bernsen, J. J. A., Natuurhist. Maandbl., vol. 20, 1931, p. 104. — 33. Martin, K., Samml. Geol. Reichsmus., vol. 3, 1883, p. 12, pl. I fig. 2. — 34. Dubois, E., Tijdschr. Kon. Ned. Aardr. Gen., ser. 2, vol. 25, 1908, p. 1265. — 35. Hooijer, D. A., Arch. Néerl. Zool., vol. 7, 1946, p. 319. — 36. Gregorio, A. de, Ann. Geol. Palaeont. Palermo, livr. 38, 1924, pl. XIII fig. 1. — 37. Studer, Th., Mitt. Naturf. Ges. Bern, 1898, p. 75. — Andrews, C. W., Geol. Mag., dec. IV, vol. 9, 1902, p. 436. — 39. Stromer, E., Abh. Sen-

ckenb. naturf. Ges., vol. 29, 1905, p. 118, pl. XX fig. 3. — 40. Palmer, T. S., U. S. Dept. of Agric. (Div. Biol. Surv.) North Amer. Fauna, no. 23, 1904, pp. 327, 663. — 41. Marsden, W., The History of Sumatra, London, 1783, p. 93, ibid., 3rd ed., London, 1811, p. 116. — 42. Cuvier, G., Ossemens fossiles, nouv. éd., vol. 5, 1re partie, Paris, 1823, p. 261. — 43. Hooijer, D. A., Verh. Geol. Mijnb. Gen. Ned. Kol., Geol. Ser., vol. 14, 1945, p. 250 voetnoot. — 44. Schlosser, M., Abh. K. Bayer. Acad. Wiss., Math. Phys. Kl., vol. 22, 1903, p. 95, pl. VII fig. 8. — 45. Osborn, H. F., The Age of Mammals, New York, 1910, p. 335. — 46. Joleaud, L., Atlas de Paléobiogéographie, Paris, 1939, pl. LXXVII. — 47. Ringström, T., Pal. Sinica, ser. C, vol. 1, fasc. 4, 1924, p. 145. — 48. Hooijer, D. A., Arch. Néerl. Zool., vol. 7, 1946, pp. 322-324. — 49. Deprat, J., Etude géologique et pétrographique de l'île de Eubée, Besançon, 1904, p. 105. — 50. Noetling, F., Rec. Geol. Surv. Ind., vol. 30, 1897, pp. 242-249, pls. XIX-XX. — 51. Meyer, H. von, Palaeologica, Frankf. a. M., 1832, p. 146.

VERDERE GEGEVENS OVER ARASCHNIA

LEVANA L.

door B. J. LEMPKE

(Oude IJselstraat 12 III, Amsterdam-Z.).

Tot mijn grote voldoening hebben velen gevolg gegeven aan mijn verzoek bovengenoemde vlindersoort in het oog te houden en hun bevindingen te melden. Stond het verleden jaar vast, dat het grootste deel van Limburg en de oosthelft van Noord-Brabant reeds geheel tot het areaal van *levana* behoorden, terwijl althans een poging tot penetratie in Gelderland gedaan was (zie Natuurhist. Maandblad 35: pp. 23 en 34, 1946) op het ogenblik kunnen we er verzekerd van zijn, dat de vlinder zich uitgebreid heeft over vrijwel geheel Noord-Brabant en Gelderland en tot diep in Overijssel is doorgedrongen. Ik kreeg zelfs een opgave van nog noordelijker vindplaatsen, maar daar hier geen materiaal verzameld is, vermeld ik deze nog niet.

In mijn vorig artikel wees ik er reeds op, dat ook in België een sterke uitbreiding was waargenomen. Maar uit Frankrijk wordt hetzelfde gemeld. Daar was de vlinder oorspronkelijk be-